

ENGLJSKI APELACIONI SUD

Presuda od 2.II 1979.

Bunge G.m.b.H. c/a Alfred C. Toepfer

Vijeće: Lord Justice Megaw, Lord Justice Waller,
Lord Justice Eveleigh

Prodaja robe (CIF) - Neisporuka - Viša sila - Poplava rijeke Mississippi - Zakašnjenje ukrcaja - Tužitelji izdali obavijest o produženju roka ukrcaja - Da li su tužitelji dužni naknaditi štetu tuženima - Klauzule 9 i 22 iz formularnog ugovora GAFTA 100 - Točan datum mjerodavan za obračunavanje visine štete

Tužitelji u ovom sporu su prodavatelji - Bunge G.m.b.H, a tuženi su kupci - Alfred C. Toepfer.

Tužitelji su u svojstvu prodavatelja zaključili s tuženima kao kupcima 19. prosinca 1972. ugovor o kupoprodaji 1.000 tona američke mljevene soje po cijeni od 160 \$ (američkih) za tonu, CIF Rotterdam. Trebalo je biti ukrucano 500 tona u travnju i preostalnih 500 tona u mjesecu svibnju 1973. Ugovor je sadržavao uvjete Grain and Feed Trade Association form 100, u kojem je izmješdu ostalog predviđeno:

Klauzula 9 - Produženje ukrcaja - Ugovoreni rok ukrcaja, ako on iznosi 31 dan ili manje, može - ukoliko to traži krcatelj - biti produljen za 8 susljednih dana, ne dulje, ukoliko je krcatelj izdao obavijest sa zahtjevom za produljenje roka... ne kasnije od slijedećeg radnog dana nakon što je istekao izvorno ugovoreni rok... Ako, unatoč tome što je bila dana obavijest... prodavatelji propuste izvršiti krcanje u tih 8 dana, smatrat će se da je ukrcaj trebao biti izvršen u roku izvorno određenom u ugovoru plus 8 dana uz umanjenje ugovorene cijene za 1,5%; svako daljnje sporazumijevanje zbog neispunjenja ugovorne obveze bit će obračunato na toj osnovi.

(9. Extension of shipment - The contract period for shipment, if such be 31 days or less, shall if desired by the Shipper be extended by an additional period not exceeding 8 consecutive days, provided that shipper gives notice claiming extension... not later than the next business day following the last day of the originally stipulated period... If, however, having given notice... the sellers

fail to make shipment within such 8 days, then the contract shall be deemed to have called for shipment during the originally stipulated period plus 8 days at contract price less 1 1/2% and any settlement for default shall be calculated on that basis.)

Klauzula 22 - Viša sila - Prodavatelji neće biti odgovorni za zakašnjenje ukrcaja robe ili njezinog dijela uzrokovano... s bilo kojeg razloga koji se može svesti pod pojam "više sile". Ako je vjerojatno da će do zakašnjenja ukrcaja doći zbog bilo kojeg gore navedenog razloga, krcajelji će dati obavijest svojim kupcima... tijekom 7 susljednih dana od nastupanja događaja, ili ne manje od 21-og susljednog dana prije početka ugovornog roka, bilo koji od tih da je kasniji. Obavijest treba sadržavati razloge za očekivano zakašnjenje. Ako je nakon izdavanja takve obavijesti zatraženo bilo kakvo produljenje roka ukrcaja, tada krcajelji trebaju dati daljnju obavijest, no ne kasnije od dva radna dana nakon proteka posljednjeg dana od ugovorom utvrđenog roka ukrcaja... Ako je ukrcaj odgodjen za više od jednog kalendarskog mjeseca, kupci imaju opciono pravo brisanja u pogledu dijela ugovora sa ispunjenjem kojeg se kasni... Ukoliko kupci ne iskoriste opciju ovakvo stanje odgode bit će automatski produženo na daljnji rok od mjesec dana...

(22. Force Majeure-Sellers shall not be responsible for delay in shipment of the goods or any part thereof occasioned by... any cause comprehended in the term "force majeure". If delay in shipment is likely to occur for any of the above reasons Shippers shall give notice to their Buyers... within 7 consecutive days of the occurrence or not less than 21 consecutive days before the commencement of the contract period whichever is the later. The notice shall state the reason(s) for the anticipated delay. If after giving such notice any extension to the shipment period is required then Shippers shall give further notice not later than 2 business days after the last day of the contract period of shipment... If shipment be delayed for more than one calendar month, Buyers shall have the option of cancelling the delayed portion of the contract... If Buyers do not exercise this option such delayed position shall be automatically extended for a further period of one month...)

Krajem ožujka i tijekom travnja 1973. došlo je do jedne od najvećih poplava koja je bila uzrokovana izlivanjem rijeke Mississippi. Posljedica toga bila su

zakašnjenja u obavljanju operacija ukrcaja i iskrcaja. Zbog navedene situacije došlo je do zakašnjenja i s ukrcajem mljevene soje.

Tužitelji (prodavatelji) uputili su 25. travnja 1973. teleks tuženima (kupcima) u kojem je između ostalog stajalo: "... S obzirom na nastale uvjete izazvane poplavom rijeke Mississippi naš ukrcaj je ometen, te se krcačtelj poziva na klauzulu "više sile" iz GAFTA 100."

Tužitelji ponovo upućuju teleks tuženima 3. svibnja u 11,30 sati u kojem izvješćuju o produženju ukrcaja u skladu sa uvjetima iz ugovora GAFTA 100.

Isti dan, u 12,50 sati tužitelji su uputili još jedan teleks tuženima. U njemu se pozivaju na teleks upućen 25. travnja i nastavljaju da će uz primjenu klauzule "više sile" prema uvjetima iz ugovora GAFTA 100, biti izvršen ukrcaj u lukama rijeke Mississippi.

Tuženi su 13. srpnja 1973. odaslali teleks tužiteljima u kojem tvrde da iako su se tužitelji pozvali na "višu silu" kao razlog za produženje vremena ukrcaja prema uvjetima GAFTA 100 produžujući vrijeme ukrcaja za dva mjeseca - prvi ukrcaj na rijeci Mississippi izvršen je prema teretnici izdanoj 31. svibnja 1973, što ukazuje na normalizaciju stanja na Missisippiju.

Tuženi su stoga pozvali tužitelje na ispunjenje ukrcaja predviđenog za mjesec travanj uz teretnicu koja bi bila izdana najkasnije 30. lipnja. U protivnom, tužitelji bi bili odgovorni za neispunjenje svoje ugovorne obveze.

Tužitelji nisu nikad stavili na raspolaganje tuženima dio robe vezane uz ukrcaj koji je trebao biti izvršen u travnju.

Spor je dan na rješavanje Arbitraži, te je Apelaciono vijeće GAFTA-e (Board of Appeal of the Grain and Feed Trade Association), koje je utvrdilo odgovornost tužitelja (prodavatelja) za raskid ugovora, ustanovilo visinu štete od 237,500 \$ koju tužitelji imaju naknaditi tuženim kupcima. Odluka je donešena u obliku "special case" - pravnog pitanja o kojem je trebao odlučiti Sud: da li su, shodno utvrdjenim činjenicama, prodavatelji (tužitelji) odgovorni kupcima (tuženima) za nastalu štetu; ukoliko jesu, koji dan će se uzeti kao mjerodavan za obračunavanje iznosa štete.

Prvostepeni sud je odgovorio pozitivno na prvi dio pravnog pitanja. Što se tiče datuma prema kojem će se obračunavati visina štete, Sud je odredio da je to 10. srpanj. Time je potvrđena odluka Arbitraže u korist tuženih kupaca.

Tužitelji ulažu žalbu Apelacionom sudu zbog utvrđjenja točnog datuma koji će poslužiti za odmjeravanje visine štete uzrokovane raskidom ugovora.

Apelacioni sud odlučivao je u sastavu: L.J. Megaw, L.J. Waller i L.J. Eveleigh.

Kao mjerodavan datum utvrđen je 11. srpanj, a žalba se odbacuje uz uvažavanje zaključaka navedenih u prvostepenoj presudi. Isključuje se jedino utvrđenje 10. srpnja kao datuma mjerodavnog za određivanje visine štete.

Razlozi za ovu odluku iznešeni su u votumu L.J. Megawa: prema uvjetima iz formularnog ugovora GAFTA 100, u slučaju neispunjenja ugovornih obveza naknada štete treba biti ustanovljena prema razlici između ugovorne i tržišne cijene na dan neispunjenja. Dakle, bitno je utvrditi točan datum neispunjenja.

Pitanje je od velikog značaja za obje stranke jer je u vrijeme neispunjenja ove obveze cijena mljevene soje na tržištu osjetno varirala. Tuženi kupci navode kao mjerodavan datum 10. srpnja. L.J. Megaw drži da je tog dana cijena mljevene soje dostigla svoju najvišu granicu. Međutim, tužitelji sa svoje strane tvrde da je točan datum 13. ili 19. srpanj kad je već cijena mljevene soje na tržištu bila osjetno niža.

Kako Arbitraža, tako je i Prvostepeni sud uzeo kao odlučujući datum 10. srpanj.

Kao obrazloženje činjenici da je točan datum 13, tj. 19. srpanj tužitelji su iznijeli slijedeće: 3. svibnja poslali su dva teleksa, koji trebaju biti shvaćeni kao izdavanje dviju obavijesti. Prvi se odnosio na klauzulu 9, a drugi na klauzulu 22 iz uvjeta GAFTA 100.

Time su stekli pravo na produženje roka ukrcaja od 8 dana, odnosno dva mjeseca.

Kako su međutim bila upućena dva teleksa - prema njihovoj tvrdnji: dvije obavijesti - to su oni (tužitelji)

imali pravo na produženje roka ukrcaja od dva puta po osam dana, uz ona dva mjeseca koja im garantira klauzula "više sile". Što znači: kako su to utvrdili Prvostepeni sud i Apelaciono vijeće Arbitraže prvi rok od 8 dana (uz dva mjeseca prema klauzuli "više sile") završava 10. srpnja; ako se tome doda drugih 8 dana - za koje tužitelji tvrde da imaju pravo produžiti rok ukrcaja - tada to ukupno izlazi 18. srpanj.

Medjutim, naglašava L.J. Megaw, ne postoji nikakav dodatni rok od 8 dana na koje se pozivaju tužitelji kako bi poboljšali svoju situaciju s obzirom na stanje cijena mljevene soje na tržištu.

Ukoliko se prihvati činjenica da se prvi teleks, upućen od strane tužitelja tuženima 3. svibnja, odnosi na klauzulu 9 (ma da je važnost ovoj, a tako i drugoj obavijesti izdanoj od strane tužitelja vrlo diskutabilna, o čemu je opširno govorio u svojem votumu L.J. Megaw. Ovdje se na tome nećemo posebno zadržavati jer to pitanje nije od bitnog značaja za sam rezultat odluke), tada je tužiteljima produžen rok ukrcaja od 8 dana. Dakle, 3 (3. V) plus 8 iznosi 11, što znači da je dodatni rok za ukrcaj završavao s 11. svibnjom. Ako se drugi teleks, upućen nešto kasnije istog dana kad i prvi, shvati kao davanje druge obavijesti koja se odnosi na klauzulu 22, tada se dolazi do produženja roka od dva mjeseca. Ako se 11. svibnju (što je ranije utvrđeno) dodaju dva mjeseca, dolazi se do definitivno utvrđenog datuma - 11. srpnja.

S razloga upravo navedenih L.J. Megaw zaključuje da se potvrđuje prvostepena presuda koja je utvrdila tužitelje odgovornima za nastalu štetu, a kao relevantan datum konačno je preciziran 11. srpanj.

Sa svime izloženim u potpunosti su se složili L.J. Waller i L.J. Eveleigh.

(LLR 1979, str.554)

K.V.

Bilješka. Razlog zbog kojeg smo se odlučili na objavljivanje ove presude je taj, što nam ona pojašnjava način utvrđivanja produženih rokova ukrcaja robe prema broju i vremenu izdanih obavijesti. Njezina važnost je takodjer u

tome što pruža određeno tumačenje klauzulama o produženju roka ukrcaja (kl. 9) i o "višoj sili" (kl. 22) iz formularnog ugovora GAFTA 100.

Nedvojbena je značaj preciznog određenja početka, odnosno završetka dodatnih rokova ukrcaja, jer o tome često ovise osjetne razlike u visini naknade nastale štete. Nije potrebno naglašavati kako su za točnost ovakvih izračunavanja zainteresirane sve stranke u sličnim situacijama koje danas nipošto nisu rijetkost.

K.V.

APELACIONI SUD, Rouen

Presuda od 14.XI 1978.

Capitaine de l'"El-Mansour-Billah" et Sté Navimar c/a Cie d'assurances La Fortune et vingt-cinq autres compagnies d'assurances

Klauzula o nadležnosti u teretnici - Klauzula u teretnici kojom se za slučaj spora predviđa nadležnost suda zemlje u kojoj brodar ima glavno poslovno sjedište valjana je i ako naziv i sjedište suda nije izričito navedeno - Za valjanost takve klauzule je dovoljno da se nadležnost može lako odrediti

Tužitelji su - francusko osiguravajuće društvo Sté Navimar i još 25 drugih osiguravajućih društava - naknadi-vši primatelju u većem iznosu štetu na teretu subrogacije ustali tužbom protiv marokanskog brodara pred Trgovačkim sudom u Rouenu.

Tuženi marokanski brodar istakao je prigovor nenadležnosti *ratione loci* pozivajući se na klauzulu 3. Općih uvjeta o prijevozu koja je bila inkorporirana u teretnicu.

Naime, spomenutom klauzulom je za slučaj spora bila predviđena nadležnost suda države u kojoj brodar ima glavno poslovno sjedište kao i primjena materijalnog prava te države ("Any dispute arising under this Bill of Lading shall be decided in the country where the Carrier has his principal place of business, and the law of such country shall apply except as provided elsewhere herein."), te je